

social-politică și că dă expresie acestei presiuni fie la modul direct, explicit, denunțând politicianismul românesc contemporan dominat de supremația minciunii, imoralității șantajului (*Tot orașul vorbește*), fie în chip parabolic în piesa *Ultrasuperman* a cărei acțiune e centrată asupra pretinselor binefaceri ale unui omnipotent personaj și plasată într-o țară imaginară numită Cyclonia. De altminteri, piesa e subintitulată „operetă ultratragicomică și distopică pe deasupra“. Pentru cititorul cât de cât cultivat e la îndemână să remarce că piesa *Șarpele care râde* e o replică, la primul nivel hazlie, la *Noul locatar* al lui Eugène Ionesco, sau că minipiesa *Fețele adevărului* se fundamentează pe un dialog-parabolă gândit ca o modalitate de a reflecta soarta omului creator în raport cu puterea și birocrăția, reprezentată aici de Președintele oficiului de invenții și descoperiri.

Ceea ce contează dincolo de aceste observații – și lucru de care cu siguranță va trebui ținut seama atunci când piesele lui Gabriel Avram își vor afla un regizor și un teatru dornic să le găzduiască – e detaliul că dramaturgul e rău cu personajele sale. Nu-l simpatizează decât de Noul Vecin (*Șarpele care râde*) sufocat de excesele de bunăvoință ale colocatarilor sau pe omul cu descoperirea din *Fețele adevărului*. Se proiectează drama sau, mă rog, tragicomedia într-un univers cotidian mărunț, impregant de reacții și aspirații derizorii, de un automatism care are o dublă cauzalitate – spirituală și socială. Umanitatea adusă în pagini de carte de teatru de Gabriel Avram e concepută în termeni grotești, la o scară supradimensionată. Oamenii fac parte sau sunt lăsați să se miște într-o lume de parveniți, lașă, meschină, devorată de defecte, de curiozități perverse, dezarticulată până la limita fanteșei.

Capcana despre care vorbeam la început e aceea a limitării textelor la semantica anecdoticului. Or, caruselul uman și situațional imaginat de Gabriel Avram îți poate proba originalitatea numai în momentul întâlnirii cu un regizor inventiv și hotărât. În lungile pasaje didascalice, autorul face multe sugestii legate de viitoare înfăptuiri scenice, pe care apoi le neagă, în chip programatic, tocmai spre a sublinia libertatea de care dispune de ce urmează să îl aducă în luminile rampei. Semn că dramaturgul are în vedere un director de scenă care să pornească de la ipoteza cu e inexact să spui că teatrul lui Gabriel Avram e poetic, realist, naturalist, eseistic, oniric, etc. E din toate câte un pic și asta chiar în interiorul unei singure piese. Sarcina regizorului constă în a face în așa fel, încât toate aceste forme de comunicare teatrală să fuzioneze organic. Ceea ce, să recunoaștem, nu e tocmai ușor.

Maria SÂRBU

Presa teatrală românească de... cândva

Prin volumul *Presa teatrală românească 1835–1944*, apărut în colecția *Biblioteca Teatrului Național „I.L. Caragiale“* și publicat de Editura Nemira, istoricul și cercetătorul de teatru Ionuț Niculescu completează, parțial, un gol simțit acut, cel al unui catalog exhaustiv al periodicelor teatrale românești. Lucrarea sa însumează investigații documentare de la cea mai veche atestare (1835) și până la 1944, autorul oprindu-se aici *din motive lesne de înțeles*, așteptând o vreme

prielnică pentru dreapta înfățișare a deceniilor culturale care au urmat.

În stilul său meticolos, apreciat pentru acuratețea și profunzimea cu care lucrează asupra cercetării și a istoriei teatrale, aducând la lumină repere ascunse prin arhive și biblioteci, Ionuț Niculescu a adoptat criteriul cronologic, iar ca preambul, plasează informația despre un almanah teatral datat 1834. Este vorba de *Almanach du théâtre de Boukaresti pour le nouvel an 1834. Dédié aux très-respectables amateurs du théâtre par Joseph Bauscher, souffleur*. Această primă publicație ce i-a precedat presei naționale de teatru a fost redactată în franceză și română de suflleurul trupei de operă, condusă de Theodor Müller de la Josephstädter Theater, trupă angajată să deschidă, după cum se arată în text, Teatrul *Momulo*, singura sală de spectacole din București (1833). Aici se publică repertoriul, evident în scop publicitar.

Cartea este structurată în două capitole: *Catalogul presei teatrale românești și Album. Din ziarul Rampa citire*. Referitor la primul capitol, se poate constata, cu referință la anul 1835, că articolele ce stau la începuturile teatrologiei românești sunt cele semnate de Barbu Catargiu, *Teatrul Național*, I. Voinescu II, *Cugetări asupra teatrului* și articolul nesemnat *Despre influența teatrului asupra năravurilor unei nații*. Aceste cronici publicate în *Gazeta Teatrului Național* – revistă lunară care a apărut din noiembrie 1835 până în decembrie 1836, cu unele întreruperi – ar fi încurajat prima generație de actori români profesioniști. În fiecare număr al *Gazetei* (s-au tipărit 13 numere), condusă de I. Heliade-Rădulescu, se publicau și corespondențe teatrale din Moldova. Prima revistă națională de teatru a fost succedată de periodicul *Curier de ambe sexe* (1836), a cărui apariție o anunțase același I. Heliade-Rădulescu.

Apoi parcurgi, filă cu filă, alți ani, alte publicații. Bunăoară, cu o sută de ani în urmă (1904) apărea *Revista muzicală și teatrală*, iar în 1905, la 8 septembrie, bilunarul *Teatrul*. Legat de această revistă, Ionuț Niculescu menționează că, sub titluri greu de calificat astăzi, „se urmărește asasinarea morală a unui mare reformator, A. Davila, aflat la primul său directorat (1905–1908) la Teatrul Național”. Cel mai citat, însă, titlu în carte este *Rampa* – prima mare publicație românească de teatru din secolul al XX-lea și a cărei colecție „este sursa ideală a istoriografiei de teatru”. Și care, în plus, este singurul cotidian de teatru din Europa. De aceea, autorul inserează în o sută de pagini (capitolul al doilea) *spicuri* din acest ziar, lăsându-ne o bogată informație din domeniu, despre autori, regizori, actori, spectacole și alte activități teatrale desfășurate între 1929 și 1936.

Cartea lui Ionuț Niculescu – pe care o poți considera o prețioasă *casetă* cu bijuterii din Casa Thaliei – se încheie cu câteva reproduceri reprezentând primele pagini ale unor publicații precum *Rampa*, *Teatrul* și *Scena* (din ani diferiți).

BIBLIOTECA TEATRULUI NAȚIONAL

Ionuț Niculescu

PRESA TEATRALĂ ROMÂNEASCĂ

1835-1944